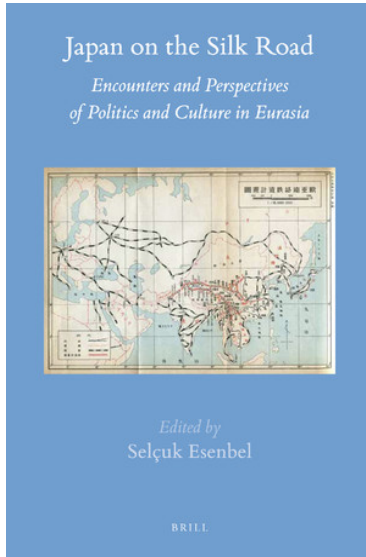

Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia, Editör: Selçuk Esenbel, Brill: Leiden, 2018, xiv, 374 s., ISBN: 978-90-04-27430-3.

İlk kez Ferdinand von Richtofen tarafından kullanılan “İpek Yolu” (Seidenstraße) terimi, genel anlamda Çin’in Xi’an (eski adıyla Chang’an) şehrinden başlayıp Anadolu’dan geçerek Roma’ya kadar uzanan tarihî ticaret yolu için kullanılmaktadır. Bu eski ticaret yolu yalnızca mal alım satımı için kullanılmakla kalmamış, aynı zamanda çeşitli dinlerin, kültürlerin ve sanat anlayışlarının alışverişine de olanak sağlamıştır.

Her ne kadar İpek Yolunun doğrudan bir parçası olarak kabul edilmese de, Japonya Çin ile olan deniz yolu bağlantısıyla dolaylı olarak İpek Yolunun bir parçası olabilmıştır. Özellikle Nara Döneminde (710-794) Çin ile bağlantıların neticesinde pek çok yabancı ürün ülkeye girmiş, Budizmin yayılması ve benimsenmesi hız kazanmıştır. İpek Yolundaki yeri ve önemi pek çalışma konusu edilmeyen Japonya’nın İpek Yolu ile ilişkisi üzerine Selçuk Esenbel’in editörlüğünde hazırlanan *Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia* adlı çalışmada, özellikle 1868 yılında başlayan Meiji Restorasyonu sonrası Japonya’da İpek Yoluna yönelik artan ilgiyi ve ülkenin İpek Yolu coğrafyası ile ilişkisini konu edinen yazılar bir araya getirilmiştir.

Brill’in Japanese Studies Library [Japonya Çalışmaları Kütüphanesi] serisinin 60. kitabı olarak 2018 yılında yayımlanan *Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia* başlıklı eser, temelde 15-16 Haziran 2012

tarihinde Boğaziçi Üniversitesinde gerçekleştirilen “Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia” konferansında sunulan bildirilere dayanmaktadır. İpek Yolu coğrafyası ile Japonya etkileşimini tarihî ve kültürel açılardan ele alan 16 makaleden oluşan bu çalışma, **Contents** [İçindekiler] (V-VI), **Acknowledgments** [Teşekkür] (VII), **List of Illustrations** [Resimler Listesi] (VIII-IX), **List of Contributors** [Katkıda Bulunanların Listesi] (X-XV) bölümlerinin ardından Selçuk Esenbel’in kaleme aldığı **Introduction** [Giriş] (1-34) bölümünü içermektedir. Eserin bu bölümünde, ilk olarak eserde hangi konular üzerinde durulduğu ve İkinci Dünya Savaşı sonrası geri planda kalan Japonya-İpek Yolu ilişkisine ışık tutularak bu açığın kapatılmasının amaçlandığı belirtilmiştir (s. 3). Giriş bölümünde, **“Japan on the Silk Road”** [İpek Yolunda Japonya] (s. 5-8) alt başlığıyla Japonya’nın İpek Yolu ile ilişkisi, **“Revival of the Silk Road”** [İpek Yolunun Yeniden Canlanması] (s. 8-11) ve **“Japan and the Revival of the Silk Road”** [Japonya ve İpek Yolunun Yeniden Canlanması] (s. 11-16) alt başlıkları altında ise Japonya’da özellikle Meiji Restorasyonu sonrası önem kazanmaya başlayan İpek Yolu coğrafyası ve bu coğrafyanın kültürüne yönelik ilgi ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Giriş bölümünde son olarak **“The Papers”** [Makaleler] (s. 11-34) başlığı altında eserde yer alan 16 makalenin ayrıntılı tanımları yer almaktadır.

Giriş bölümünün ardından eserde, çeşitli ülkelerden araştırmacıların farklı konularda kaleme aldıkları 16 makaleye yer verilmiştir. Bu makaleler yazarları ve başlıkları ile birlikte aşağıda listelenmiştir:

1. Ian Nish, **Japan and the Great Game** [Japonya ve Büyük Oyun] (s. 35-47)
2. Christopher W. A. Szpilman, **Western and Central Asia in the Eyes of the Japanese Radical Right** [Japon Radikal Sağının Gözünden Batı ve Orta Asya] (s. 48-68)
3. Sven Saaler, **Fukushima Yasumasa’s Travels in Central Asia and Siberia: Silk Road Romanticism, Military Reconnaissance, or Modern Exploration?** [Fukushima

- Yasumasa'nın Orta Asya ve Siberya'ya Seyahatleri: İpek Yolu Romantizmi, Askerî Keşif veya Modern İnceleme?] (s. 69-86)
4. Selçuk Esenbel, **Fukushima Yasumasa and Utsunomiya Tarō on the Edge of the Silk Road: Pan-Asian Visions and the Network of Military Intelligence from the Ottoman and Qajar Realms into Central Asia** [İpek Yolunun Sınırında Fukushima Yasumasa ile Utsunomiya Tarō: Pan-Asyacı Görüşler ve Osmanlı ile Kaçar İmparatorluklarından Orta Asya'ya Uzanan Askerî İstihbarat Ağı] (s. 87-117)
  5. Li Narangoa, **Mongolia as a Base for Central Asia and the Silk Road** [Orta Asya ve İpek Yolu İçin Bir Merkez Olarak Moğolistan] (s. 118-144)
  6. Komatsu Hisao, **Abdurreshid İbrahim and Japanese Approaches to Central Asia** [Abdurreşid İbrahim ve Orta Asya'ya Japon Yaklaşımlar] (s. 145-154)
  7. Brij Tankha, **Exploring Asia, Reforming Japan: Ōtani Kōzui and Itō Chūta** [Asya'yı Keşfetmek, Japonya'yı Yeniden Kurmak: Ōtani Kōzui ve Itō Chūta] (s. 155-180)
  8. Erdal Küçükyağcı, **Ōtani Kōzui and His Vision of Asia: From Villa Nirakusō to “The Rise of Asia” Project** [Ōtani Kōzui ve Ōtani'nin Asya Vizyonu: Nirakusō Köşkünden “Asya'nın Yükselişi” Projesine] (s.181-198)
  9. A. Merthan Dünder, **The Effects of the Russo-Japanese War on Turkic Nations: Japan and Japanese in Folk Songs, Elegies, and Poems** [Türk Milletlerinde Rus-Japon Savaşının Etkileri: Halk Türküleri, Ağıtlar ve Şiirlerde Japonya ve Japonlar] (s. 199-227)
  10. Katayama Akio, **Some Notes on the Japanese Records and Information on the “Turks”** [“Türkler” ile ilgili Japon Kayıtları ve Malumatı üzerine Birtakım Notlar] (s. 228-244)
  11. Miyuki Aoki Girardelli, **Tracing Origins Along the Silk Road: Japanese Architect Itō Chūta's Travel in the Ottoman Lands** [İpek Yolu Boyunca Köklerin İzini Sürmek: Japon Mimar Itō Chūta'nın Osmanlı Topraklarındaki Gezisi] (s. 245-258)
  12. Klaus Röhrborn, **The Beginning of Turkish Philology and Linguistics in Japan** [Japonya'daki Türk Filolojisi ile Dil Biliminin Başlangıcı] (s. 259-288)

13. Mehmet Ölmez, **Appendix to the “The Beginning of Turkish Philology and Linguistics in Japan”** [“Japonya’daki Türk Filolojisi ile Dil Biliminin Başlangıcı”na Ek] (s. 289-305)
14. Banu Kaygusuz, **F. Beato Beyond Empires: Flaneur, Photo Reporter, Merchant** [İmparatorlukların Ötesinde F. Beato: Flanör, Foto Muhabiri, Tüccar] (s. 306-322)
15. Oğuz Baykara, **Translation Practices on the Silk Road and Akutagawa Ryūnosuke’s “Toshishun”** [İpek Yolunda Çeviri Faaliyetleri ve Akutagawa Ryūnosuke’nin “Toshishun”u] (s. 323-338)
16. Satō Masako, **Transforming an Ancient Myth into a Popular Medieval Tale** [Antik Efsaneyi Popüler bir Orta Çağ Masalına Dönüştürmek] (s. 339-363)

Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia’da yer alan makalelerin içeriğine kısaca değinilecek olursa, kitaptaki ilk dört makalenin 19. yüzyılın sonunda Orta Asya’ya gerçekleştirilen çeşitli askerî keşif gezilerini ele aldığından bahsedilebilir. Ian Nish’in yazısı “Büyük Oyun”u ve Japonya’nın bu oyundaki yerini, Szpilman’ın yazısı Japonya’daki beş radikal sağcının gözünden Batı ve Orta Asya’yı, Saaler’in yazısı General Fukushima Yasumasa’nın İpek Yolu coğrafyasındaki keşif gezilerinin amacını ve bu gezilerin etkilerini, Esenbel’in yazısı ise Fukushima Yasumasa’nın Osmanlı ve İran coğrafyasına yaptığı seyahatleri konu edinmiştir. Bu makalelerde üzerinde durulan seyahatler daha çok askerî ve stratejik bilgi toplamak amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerdir. Kitabın beşinci makalesi olan **Mongolia as a Base for Central Asia and the Silk Road**’da Li Narangoa, Meiji Döneminde Moğol kimliğinin Japonya üzerindeki etkisinden bahsetmiş ve Moğol İmparatorluğu ile kurulan özdeşliği çeşitli açılardan ele almıştır. Bir sonraki makale olan **Abdurreshid İbrahim and Japanese Approaches to Central Asia**’da Komatsu Hisao, Abdurreşid İbrahim adlı fikir adamının Japonya seyahati ve Japonya’daki İslamı tanıtmaya faaliyetlerini konu edinmiştir. Kitabın yedinci bölümünde ise, Brij Tankha, ilk dört makalede söz edilen askerî keşif gezilerinden farklı olarak, Orta ve Batı Asya’ya dinî ve kültürel amaçlı yapılan gezileri, Budist rahip Ōtani Kōzui ve mimar Itō Chūta üzerinden

ele almıştır. Makalede, Ōtani Kōzui'nin Budizmi daha iyi anlamak için, Itō Chūta'nın ise Japon mimarisinin köklerini aramak için Batı'ya seyahat ettiği fikri öne sürülmüştür. Yine Ōtani Kōzui'yi konu edinen bir diğer makale ise kitaptaki sekizinci makale olan Erdal Küçükyağın'ın **Ōtani Kōzui and His Vision of Asia: From Villa Nirakusō to “The Rise of Asia” Project** başlıklı makalesidir. Küçükyağın bu çalışmasında Ōtani Kōzui'nin yaptığı gezilerden sonraki hayatı, Asya hakkındaki görüşleri, başta Tokyo-Berlin arasındaki demir yolu projesi olmak üzere çeşitli projelerini ve faaliyetlerini ele almaktadır.

Kitabın geri kalan makaleleri, Japonya'nın İpek Yolu ile olan ilişkisini daha çok edebiyat, kültür ve sanat açılarından ele almaktadır. Bu makalelerden ilki A. Merthan Dünder'a aittir: Dünder, **The Effects of the Russo-Japanese War on Turkic Nations: Japan and Japanese in Folk Songs, Elegies, and Poems** başlıklı makalesinde Rus-Japon Savaşı sonrası Türk dünyasında oluşan Japonya algısı ve savaşın edebî eserlerdeki yansımalarına yer vermiştir. Karaçay-Balkar, Kırım-Tatar, İdil-Ural Tatar ve Azerbaycan Edebiyatından örnek şiirler İngilizce ve Türkçe olarak verilmiştir. Kitabın onuncu makalesi olan **Some Notes on the Japanese Records and Information on the “Turks”**te ise Katayama Akio, tarihî Japon belgelerinde Türklerle ilgili bilgiler, Meiji Döneminde Türkolojiye olan ilgi ve bunun olası sebepleri ile Modern Japon Türkolojisinin kurulmasını ele almıştır. Türkoloji üzerine Japonya'da yapılan ilk çalışmalar da yine bu yazıda yer almaktadır. Bir sonraki makalede Miyuki Aoki Girardelli, yine Japon mimar Itō Chūta'yı konu edinmekte ve özellikle Itō Chūta'nın Osmanlı seyahati ile Osmanlı mimarisi hakkındaki izlenimlerini incelemektedir. *Japan on the Silk Road* kitabının on ikinci bölümünde Klaus Röhrborn'un Japon Türkolojisini ayrıntılı olarak ele aldığı **The Beginning of Turkish Philology and Linguistics in Japan** başlıklı makalesi yer almaktadır. Röhrborn'un bu çalışmasında, Japonya'daki Türkoloji çalışmalarını başlangıcından itibaren ele alınmış, söz konusu çalışmalar **“The Buddhological School”** [Budist Ekol], **“The Historical School”** [Tarih Ekolü] ve **“The Linguistic School”** [Dil Bilim Ekolü] alt başlıkları altında incelenmiş ve çalışmanın

sonunda da Japonya'daki Türkoloji üzerine yapılan çalışmaları içeren bir kaynakçaya yer verilmiştir. Röhrborn'un bu çalışmasının hemen ardından gelen makalesinde Mehmet Ölmez, Röhrborn'un 1988 yılına kadar gelen kaynakçasının devamı olarak 1988-2015 yılları arasında yayımlanmış Türkoloji çalışmalarını konu edinmiştir. Kitabın on dördüncü bölümünde Banu Kaygusuz, hem Japonya'yı hem de Osmanlı İmparatorluğunu ziyaret etmiş İtalyan fotoğrafçı Felice Beato'yu ele almıştır. *Japan on the Silk Road*'un son iki makalesi İpek Yolunda "seyahat etmiş" iki hikâyeyi konu edinmektedir: Oğuz Baykara'nın **Translation Practices on the Silk Road and Akutagawa Ryūnosuke's "Toshishun"** başlıklı makalesinde, Akutagawa'nın Toshishun hikâyesinin aslen bir Hint hikâyesi olduğu ve bu hikâyenin Çin'den Japonya'ya geçmiş olduğunu belirtilmektedir. Baykara çalışmasında Çince hikâye ile Akutagawa'nın hikâyesini yapısal açıdan karşılaştırmıştır. Son olarak Satō Masako, eski Japon kaynakları *Kojiki* ve *Nihon Shoki*'de yer alan eski bir hikâye ile bu hikâyenin 15. yüzyıla ait yorumunun olay örgüsünü karşılaştırarak hikâyelerdeki unsurların hangi kaynaklardan alınmış olabileceği konusu üzerinde durmuştur.

Japan on the Silk Road: Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia, Japonya'nın İpek Yolu algısı, ile İpek Yolu coğrafyasında gerçekleştirdiği faaliyetler üzerine geniş bir konu yelpazesinde kaleme alınmış yazılarla, Japonya ve İpek Yolu çalışmalarındaki büyük bir boşluğu doldurarak bu alanlarla ilgilenen okurlar için önemli bir kaynak olmuştur. Aksi durumda yalnızca Japonca bilen araştırmacıların ulaşabileceği pek çok bilgi, bu çalışmayla bütün araştırmacılar için ulaşılabilir olmuştur. Başta bu çalışmanın editörü Selçuk Esenbel olmak üzere kitaba katkı sağlayan bütün araştırmacılara teşekkür ediyor ve çalışmalarının devamını diliyoruz.

Zeynep Pınar Can*
(İstanbul – Türkiye)

---

* Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, zeynepinarcan@gmail.com. ORCID: 0000-0001-7961-9591.